

Debreczeni Kalocsa Jánosnak ez az eddig ismeretlen munkája, amint az a tartalomjegyzékből is világosan kitűnik, *vallásos elmélkedés* az örök életnek már itt a földön való érzéséről, bizonyosságáról, és nem *imakönyv*, mint *Danielik* sejtette.

HARSÁNYI ISTVÁN.

BOCIUS PRÁGAI FOGSÁGÁHOZ.

Bocius fogságának romantikus befejezése mindenki előtt ismeretes. A szerető, hű hitves, — a ki idegen országba megy, ottan szolgálatot vállal, s mint a foglyár cselédje ételt hoz rabságban nyögő urának, kenyérbe dagasztott kötélhágcsót csempészvén be a börtönbe, abból ez úton szabadítja meg férjét — kész drámai alak, — a kihez, azt hiszszük, gyakorta lesz szerencséje az akadémiai drámabíró uraknak.

De Bocius megszabadulásáról két versio kering.

Az egyik szerint a jeles költő és kitűnő tudós rövid ideig tartott rabság után — politikai közbenjárás folytán — 1606 szeptemberében szabadul meg kínos helyzetéből. Eme Bél Mátyás közölte adaléknak ellentmond ama fent említett kedves versio, melynek romantikája egyszersmind a *magyar nő* önfeláldozó szeretetének szép példáját is nyújtva — Bocius rabságát öt esztendeinek mondja.

Mennyi igaz ebből?

A romantikus ötlet abban az időben jelen meg legelőbb, amikor hazánk érzékenyszívű olvasóit »Pesth«, »Ofen«, »Pressburg« és »Wien« árasztották el könnyfacsarón költői »Almanach«-okkal, »Jahrbuch«-okkal. És tény, hogy a kenyérbe dagasztott kötélhágcsó ötlete, — erősen »Almanach«-ízű. E versio első nyoma J[akob] Melczer közlésében jelen meg.¹ Honnan meríté ő ez adatot — nem tudom, nem lévén kezemnél a jelzett folyóirat.

Bél Mátyás adatát azonban megdönti az a kérő irat, melyet Bocius felesége 1607 április 13-án keltezve terjesztett fel férjének szabadonbocsáttatása végett. Ez írott emlék pedig a Melczer Jakab-féle versiót hozza közelebb az igazsághoz. Bociusné asszonyom férje iránti hűségének, szeretetének bizonyosága ez, a melynek egykorú másolatát családomb csejthei levéltárában sikerült feltalálnom.

E kérvénynek volt-e foganatja Bocius szabadulása, vagy a politikai közbenjárásnak, avagy e kettőnek együttesen, — a kérvény elintézésének hiányában — meg nem mondható. Ámde kétségtelen, hogy Bocius neje érdemes volt férje hálijára, szeretetére.

Dr. Tóth Lőrincz — Bocius életrajzírója² — munkájában közli azon latin nyelvű distichont, melylyel Bocius feleségének emléket emel. Bocius hazánkban nagy tiszteletben élt és sok-sok dicsőséget és örömet

¹ *Iris*. Zeitschrift für Wissen, Kunst und Leben. Herausgegeben von C. Stielly. Ofen. 8°. [1825—28]. I. Jahrg. 33. sz.

² Lásd: A jászóvári prémontréi kanonokrend kassai főgymnasiumának Évi Jelentése az 1884/85. tanévről. Kassa, 1885. 8°. 1—33. ll.

élvezett, — ezek között ő mégis feleségét emeli ki különösen, mint legnagyobb örömét, mely hazánkban érte:

Praga mihi *laurum*, *titulos* Witteberga Magistri;
Hungaria *officium*, *coniugium*que dedit.

Erzsébet asszony férje iránti jóságát bizonyítja a férjének eme verse, de az itt következő esdeklő levél is igazolja, hogy szerette annyira az urát, hogy képes lett volna ama prágai kalandra is, hogy gyermekeinek visszaszerezze a sokat siratott és nagyon nélkülözött, szerető atyát.

A levél szövege, — melyet az oklevél átázott volta miatt nehezen lehetett kibetűzni — szóról-szóra a következő:

Ad Spectabiles ac Magnificos Dnōs Dnōs Comites N. Sēni Caes. Regiaeque Mattis Consiliarios et in Hung. Superior. eiusdem Deputatos Commissarios etc. Dominos Dnōs mihi gratiosissimos humillima Supplicatio Conjugis Joannis Boccaczii [*igy!*] exhibita 13 Aprilis 1607.

Spectabiles ac Magnif. etc. Spectabiles Magnif. Vřas haec meor. humili Supplicatione una cum parvullis Liberis meis requirere, adigit me Summa Necessitas, miseria, et Animi perturbatio maxima. Cum Spect. Magn. Vras latere non dubitem Charissimi Mariti mei Joannis Boccatii diurnam in Captivitate Pragensi Detentionem, propter quam apud eandem et antea uti et Status et Ordinis hujus Regni in proxime hic celebrata Congregatione humili mea Supplicatione institi per eiusdem Mariti mei Eliberatione et pristina libertatis restitutione. Et licet tum Spectab. Magnif. Vrae, tam pro sua persona, tam Nomine statuum et Ordinum Regni apud Suam Caes. Regiamque Mattem, Suamque Serenitatem Archi Ducem, Mathiam Dnōs Dnos nobis clementissimos [*igy!*] satis laboravimus, et pro liberatione dicti Mariti mei supplicaverint, sed quia hucusque neque Sua Mttas, neque Serenitas sua superinde dementissime sese resolverint nec quo in Cardine res versetur suam cum in praesenti usque eundem charissimum Maritum meum in gravissimis vinculis dum Carcere detineri intelligam. Pro eo eadem Sptb. et Magn. Dnes denuo hac mea humili Supplicatione, tamquam ad Sacram Anchoram Confugiens requirendas duxi, humillime & per sacra omnia rogans et observans, dignentur ex innata misericordia pietate et erga omnes miseros et afflictos propere & paterna affectione iterum apud Sac. Caes. Regiamque Mattem. nec non Suam Serenitatem Archi Ducem [*igy!*] Matthiam Dominos Dominos nostros Serenissimos intercessione sua efficere quo jam tandem dictus Charissimus meus Maritus in Libertatem pristinam asseratur, et ad nos Liberosque nostros Parentem absentem Nocte Dieque gementes et vocantes liber dimittatur. Quod ego cum Liberis meis de Sua Caes. Regiaeque Matti. Suaque Serenitate Dnōs Dnōs nobis naturaliter clementissimos ac de Spect. Magnif. Vřis precibus nostris assidens Deum sollicitando pro salute et Incolumitate eoř vita longaeva felici Regimine et rerum omnium prosperrimo Successu in aeternum non obliviscemur. Quos divinae Justitiae et Protectioni commendam. Responsum clementissimum expectamus. Spect. Magnif. Ser. humillima *Elisabetha Johannis Bocatii* necessissima Conjux.

REXA DEZSÓ.